

znak: XXXXXXXX

Warszawa, dnia 12 lipca 2017 r.

Opinia prawna
w przedmiocie urlopu na przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej

Niniejsza opinia została przygotowana w odpowiedzi na pytanie skierowane do Zespołu Prawnego Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów przez doktoranta w Instytucie X. Polskiej Akademii Nauk [dalej jako: Doktorant] w dniu 5 lipca 2017 roku.

I.

[Stan faktyczny]

Doktorant jest uczestnikiem studiów doktoranckich w Instytucie X. Polskiej Akademii Nauk w Y. W czerwcu 2015 roku otworzył przewód doktorski na tej samej uczelni. Rozprawę doktorską złożył w styczniu 2017 roku. Rozprawa została przyjęta przez promotora, otrzymała również pozytywne oceny obydwu recenzentów.

Doktorant jest pracownikiem instytucji K. Z relacji Doktoranta wynika, że w maju bieżącego roku wystąpił z wnioskiem do Dyrektora Generalnego instytucji K. o udzielenie mu urlopu w wymiarze 28 dni na przygotowanie do egzaminów i obrony pracy. Wniosek poparli zarówno bezpośredni przełożony doktoranta, jak i Dyrektor instytucji K. Pomimo tego Wydział Kadr instytucji K. dwukrotnie usiłował nakłonić go do wycofania wniosku. Dnia 8 czerwca Dyrektor Biura Administracyjno-Gospodarczego instytucji K. (zastępujący Dyrektora Generalnego) odmówił przyznania Doktorantowi urlopu, powołując się na art. 23 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki. W uzasadnieniu podał, iż warunkiem przyznania urlopu jest przedłożenie zaświadczenia z uczelni o przyjęciu rozprawy doktorskiej przez promotora, wysłaniu jej do recenzji oraz wyznaczonym terminie obrony.

Doktorant zwrócił uwagę, że w art. 23 cytowanej ustawy nie ma mowy o zaświadczeniu, którego zażądał pracodawca. Dodał, iż rozprawa została pozytywnie oceniona przez obydwu recenzentów, zatem zostanie dopuszczona do obrony.

W związku z powyższym Doktorant zwrócił się z prośbą o opinię prawną, gdyż zamierza ponownie złożyć wniosek o urlop.

II.

[Podstawa prawna]

1. Ustawa z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 882) – dalej jako u.s.n.t.n.;
2. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku - Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.) – dalej jako k.p.

III.

[Analiza prawna]

W myśl k.p. przyjmuje się, że pracownikowi, który podnosi kwalifikacje zawodowe w zakresie rodzaju umówionej pracy, należy umożliwić czasowe zwolnienie od pracy, bowiem pracodawca jest zobowiązany do ułatwiania pracownikowi podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Takie stanowisko odzwierciedla choćby art. 17 k.p. Nierespektowanie powyższego uznawać należy jako naruszenie podstawowego obowiązku pracodawcy i może być podstawą do zarzutu nierównego traktowania w zatrudnieniu na podstawie art. 183a oraz art. 183b k.p.. Ponadto – na mocy art. 18 k.p. – pracodawca może poszerzyć zakres uprawnień przysługujących pracownikowi.

Na wstępie rozważań należy przypomnieć zasadę *Lex specialis derogat legi generali*, która stanowi, że przepis szczególny ma pierwszeństwo przed przepisem ogólnym. W związku z tym przepisy ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki są przepisami szczególnymi w stosunku do przepisów Kodeksu pracy regulujących zasady udzielania pracownikom urlopów szkoleniowych.

Należy wskazać, że w niniejszej sprawie zastosowanie znajduje przepis art. 23 u.s.n.t.n. Regulacja zawarta w ust. 1 tego przepisu wskazuje, iż urlop w wymiarze dwudziestu ośmiu dni, które w rozumieniu odrębnych przepisów są dla pracownika dniami pracy, przysługuje pracownikowi niebędącemu nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym, przygotowującemu rozprawę doktorską, na jego wniosek, w uzgodnionym z pracodawcą terminie, na przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej oraz zwolnienie od pracy na przeprowadzenie obrony rozprawy doktorskiej.

Z powyższego w sposób nie budzący wątpliwości wynika, że pracownik powinien dostać urlop celem przygotowania obrony rozprawy doktorskiej oraz na przeprowadzenie obrony rozprawy doktorskiej. Obrona rozprawy doktorskiej jest jednym z ostatnich etapów przewodu doktorskiego i odbywa się w chwili, w której rozprawa jest ukończona, a ponadto poddana ocenie recenzentów. Należy podkreślić, że ów urlop nie jest przeznaczony na przygotowanie do egzaminów doktorskich czy ukończenie prac nad rozprawą doktorską, lecz na przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej. Tym

bardziej urlop nie może być przeznaczony na cele wypoczynkowe, czy inne niewskazane w ustawie. Wynika z tego, iż przeprowadzenie obrony rozprawy doktorskiej nie musi mieścić się w wymiarze dwudziestu ośmiu dni, które przeznaczone są na jej przygotowanie. Jest to odrębne i niezależne uprawnienie, z którego doktorant jako pracownik niebędący nauczycielem akademickim oraz pracownikiem naukowym może skorzystać. Należy jeszcze zwrócić uwagę na fakt, iż u.s.n.t.n. wskazuje na cel udzielenia urlopu, jednakże w praktyce możliwość kontroli przez pracodawcę realizacji tego celu wydaje się iluzoryczna, tym bardziej, że celem jest przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej, które samo w sobie jest pojęciem niejednoznacznym i może następować na szereg rozmaitych sposobów.

Należy także zaznaczyć że, przyznanie urlopu oraz zwolnienie z pracy celem przeprowadzenia rozprawy doktorskiej następują na wniosek doktoranta. Wniosek o udzielenie powyższego urlopu złożony przez pracownika jest dla pracodawcy wiążący. Podkreślenia wymaga także fakt, iż urlop ten przysługuje niezależnie od związku między tematem doktoratu a branżą zatrudnienia. Skoro ustawa nie przewiduje takiego warunku, to tym bardziej nie może go wprowadzać pracodawca. Pracodawca nie może odmówić udzielenia urlopu, jeżeli pracownik spełnia kryteria pozwalające mu na skorzystanie z urlopu. Pracownik winien wykazać pracodawcy, że spełnia wskazane w ustawie kryteria. Ustawa nie wymaga, aby pracownik przedstawiał dokumenty na potwierdzenie swojego uprawnienia, niemniej jednak wydaje się, że będzie to najczęstszy i najbardziej właściwy sposób wykazania swoich uprawnień. Warto bowiem pamiętać, że udzielenie pracownikowi dodatkowego urlopu wiąże się z pewnymi obciążeniami dla pracodawcy, a zatem winien on mieć możliwość weryfikacji spełniania przez pracownika kryteriów obligujących pracodawcę do udzielenia mu urlopu. Trudno przy tym wskazać jednoznacznie katalog dokumentów, które winien pracownik przedstawić pracodawcy, aby wykazać swoje uprawnienie. Mogą to być w zasadzie dowolne dokumenty, jednak najlepiej w takiej sytuacji posługiwać się stosownym zaświadczeniem wydanym przez daną uczelnię albo jednostkę naukową.

Ustawa nie nakłada obowiązku, aby wskazane w niej dwadzieścia osiem dni (roboczych) urlopu były okresem bezpośrednio poprzedzającym dzień obrony rozprawy doktorskiej. Wydaje się jednak, że skoro celem urlopu jest przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej, to urlop winien zostać wykorzystany nie wcześniej, aniżeli od dnia, w którym rozprawa została dopuszczona do publicznej obrony, wtedy bowiem możliwe jest dopiero wykazanie, że urlop ma na celu właśnie przygotowanie do obrony rozprawy doktorskiej. Ustawa nie zawiera również obowiązku wykorzystania całego urlopu jednorazowo, choć wydaje się, że ciągłość urlopu byłaby tu wskazana.

Nadto termin urlopu, o którym mowa wyżej powinien zostać uzgodniony z pracodawcą. Należy pamiętać także o wzięciu pod uwagę planów urlopowych czy też sezonów wzmożonej pracy w zakładzie pracy.

Zgodnie z ust. 3 wyżej wskazanego przepisu za czas urlopu i zwolnienia z pracy, pracownikowi będzie przysługiwało wynagrodzenie obliczane zgodnie z zasadami jakie obowiązują przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

IV.

[Wnioski]

Konkludując, **Doktorantowi przysługuje prawo do urlopu w wymiarze dwudziestu ośmiu dni**, uregulowanego przepisami szczególnymi, tj. art. 23 u.s.n.t.n.

Doktorant jest bowiem pracownikiem niebędącym nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym i wykazał zaawansowany etap rozprawy doktorskiej, wskazując nawet, iż została ona złożona w styczniu bieżącego roku w Instytucie X. Polskiej Akademii Nauk w Y., a nadto przyjęta przez promotora oraz pozytywnie oceniona przez obu recenzentów. Mając to na uwadze można dojść do wniosku, iż urlop ten Doktorant chce wykorzystać na cel wskazany w przepisie, tj. przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej oraz przeprowadzenie obrony rozprawy doktorskiej.

Stosownie do omawianego przepisu należy także zauważyć, iż Doktorant dołożył wszelkich starań by zmaterializować wymagania litery prawa, gdyż złożył wniosek o udzielenie urlopu w formie pisemnej, uzgadniając to wcześniej ze swoimi bezpośrednimi przełożonym, którzy wyrazili na w/w urlop zgodę.

Jednakże pomimo spełnienia przez Doktoranta przesłanek wynikających z treści art. 23 ust. 1 u.s.n.t.n. należy powtórzyć i zwrócić uwagę na fakt, że urlop, o którym mowa w przedmiotowej sprawie, winien być przeznaczony na konkretny, wskazany w niniejszym przepisie cel, a mianowicie – przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej oraz przeprowadzenie obrony rozprawy doktorskiej. Nie można zatem wykorzystywać urlopu – jak to wskazał Doktorant - na przygotowanie do egzaminów.

In fine można zasugerować Doktorantowi załączenie do wniosku urlopowego dokumentu z jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski, który odzwierciedlałby etap jego zaawansowania, w szczególności wykazywał dopuszczenie rozprawy doktorskiej do publicznej obrony.

Zespół Prawny

Rzecznika Praw Doktoranta